Do all Torah Laws Represent an Eternal Ideal?

Might some laws, instead, be concessions to human nature or societal realities, or perhaps simply utilitarian in purpose?

Introduction: A Well Known Example

Rambam vs. Ramban on Sacrifices

1) Moreh Nevukhim 3:32

וכמו זאת ההנהגה בעצמה... באו דברים רבים בתורתנו, והוא: שאי אפשר לצאת מן ההפך אל ההפך פתאום. ולזה, אי אפשר, לפי טבע האדם, שיניח כל מה שהרגיל בו פתאום.... והיה המנהג המפורסם בעולם כולו, שהיו אז רגילים בו, והעבודה הכוללת אשר גדלו עליה, להקריב מיני בעלי חיים... לא גזרה חכמתו ית' ותחבולתו... שיצונו להניח מיני העבודות ההם כולם ולעזבם ולבטלם, כי אז היה זה מה שלא יעלה בלב לקבלו, כפי טבע האדם, שהוא נוטה תמיד למורגל; והיה דומה אז כאילו יבוא נביא בזמננו זה, שיקרא לעבודת האלוה ויאמר: האלוה צוה אתכם שלא תתפללו אליו ולא תצומו ולא תבקשו תשועתו בעת צרה... ומפני זה השאיר ית' מיני העבודות ההם והעתיקם מהיותם לנבראים ולענינים דמיוניים שאין אמיתות להם - לשמו ית', וצונו לעשותם לו ית'... ואני יודע שנפשך תברח מזה הענין בהכרח בתחילת מחשבה ויכבד עליך, ותשאלני בלבך ותאמר לי: איך יבואו מצוות ואזהרות ופעולות עצומות ומבוארות מאד, והושם להם זמנים, והם כולם בלתי מכוונות לעצמם, אבל הם מפני דבר אחר, כאילו הם תחבולה שעשה העלוה לנו להגיע אל כוונתו הראשונה?

It is impossible to go suddenly from one extreme to the other: it is therefore according to the nature of man impossible for him suddenly to discontinue everything to which he has been accustomed. ...The Israelites were commanded to devote themselves to [Hashem's] service.... but the general custom and mode of worship of those days in which the Israelites were brought up, consisted in sacrificing animals... it was in accordance with the wisdom and plan of God... that He did not command us to give up and to discontinue all these manners of service; for to obey such a commandment it would have been contrary to the nature of man,...it would be as is prophet in the present called us to the service of God and told us in His name, that we should not pray to Him, not fast, not seek His help in time of trouble... For this reason God allowed these kinds of service to continue but He transferred to His service that which had formerly served as a worship of created and imaginary beings... and commanded us to serve Him in the same manner... I know that you will at first thought reject this idea and find it strange, for how can we suppose that Divine commandments, prohibitions, and important acts... should not have been commanded for their own sake, but only for the sake of some other thing...

2) Ramban Vayikra 1:9

But these words are nonsense, making the table of the Eternal polluted, [as if the offerings were intended only] to remove false beliefs from the hearts of the wicked and fools of the world, when Scripture says that they are the food of the fire offering for a pleasing odor.... Furthermore, when Noah came out of the ark with his three sons, there were as yet no Chaldeans or Egyptians in the world, yet he brought an offering, which was pleasing to G-d... and heaven forbid that they should have no intrinsic benefit except to eradicate idolatrous beliefs...

והנה הם דברי הבאי... יעשו שולחן ה' מגואל, שאיננו רק להוציא מלבן של רשעים וטפשי עולם, והכתוב אמר כי הם לחם אשה לריח ניחוח... והנה נח בצאתו מן התיבה עם שלשת בניו אין בעולם כשדי או מצרי הקריב קרבן וייטב בעיני ה' ... והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן... וחלילה שלא יהא בהם שום תועלת ורצון רק שוללות ע"ז מדעת השוטים

A) A Weaning Process - Moving Towards an Ideal

I. The Institution of Slavery

The Verses: Vayikra 25:39-46

(39) If your brother has grown poor among you, and sells himself to you; you shall not work him as a slave...he shall serve with you until the Year of Jubilee (44) As for your male and your female slaves, whom you may have of the nations that are around you, from them you may buy male and female slaves... (46) You may make them an inheritance for your children after you, to hold for a possession; of them may you take your slaves forever. But over your brothers the children of Israel you shall not rule, one over another, with harshness.

(לט) וְכִי יָמוּדְ אָחִידְּ עִמֶּדְ וְנִמְכֵּר לֶּדְּ לֹאׁ תַעֲבֹד בּּוֹ עֲבֹדַת עָבֶד...עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל יַצְבֹד עִמָּדְ: (מד) וְעַבְדְּדְּ וַאֲמָתִדְּ אֲשֶׁר יִהְיוּ לֶדְ מֵאֵת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבֹתֵיכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ עֶבֶד וְאָמָה... (מו) וְהִתְנַחַלְתָּם אֹתָם לֹבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לָׁרֶשֶׁת אֲחָזָּה לְעֹלֶם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ וּבְאַחֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאָחִיו לֹאׁ תִרְדָּה בוֹ בְּפָּרֶדְּ.

Shemot 21:20-27

(כ) וְכִי יַכֶּה אִישׁ אֶת עַבְדּוֹ אוֹ אֶת אֲמָתוֹ בַּשֵׁבֶט וּמֵת תַּחַת יָדוֹ נָלְם יִנָּקְם. (כו) וְכִי יַכֶּה אִישׁ אֶת עֵין עַבְדּוֹ אוֹ אֶת עֵין אֲמָתוֹ יַכֶּיל לָחָפִשִׁי יִשׁלְּחָנּוּ תַּחַת עֵינוֹ. (כז) וְאָם שֵׁן עַבְדּוֹ אוֹ שֵׁן אֲמָתוֹ יַכִּיל לָחָפִשִׁי יִשׁלְּחָנּוּ תַּחַת שְׁנּוֹ.

(20) If a man strikes his servant or his maid with a rod, and he dies under his hand, he shall surely be avenged... (26) If a man strikes his servant's eye...and destroys it, he shall let him go free for his eye's sake...

If slavery is morally wrong, and the Torah represents an ideal, why is it permitted?

A. Slavery is Beneficial to the Slave

1) Netziv Vayikra 25:44

מהם תקנו – **מצוה** לקנות כדי להוציאם מעובדי כוכבים. It is a **commandmen**t to buy so as to remove them from their idolatry

רמב"ם איסורי ביאה י"ג:י"א

ּכְשֵׁם שֶׁמֶּלִין וּמְטְבִּילִין אֶת הַגֵּרִים כָּךְ מָלִין וּמַטְבִּילִין אֶת הָעַבָּדִים הַנָּלְקָחִים מָן הָעַכּוּ"ם לְשֵׁם עַבְדוּת

Do you agree that if by enslaving someone you can remove them from idolatry that slavery is justified?

2) R. Hirsch Shemot 12:44

מכאן שהתורה מניחה כי גם בעם שזה עתה יצא מעבדות לחירות ימשיך להתקיים קנין גוף בעבדים שנקנו בחוץ – לארץ. לשם הבנת עובדה זו שומה עלינו לעיין בתנאי הרקע: יהודי לא היה יכול להפוך אדם לעבד, רק בני אדם שהיו עבדים בהתאם למשפט העמים המקובל, אותם יכול היה להפוך לרכושו על ידי קנייתם. אולם העברתו לרכוש יהודי היתה הצלתו היחידה של האדם אשר חוק העמים המקובל הטביע עליו טווי עבדות. הנסיונות המעציבים של ימינו בארצות הברית ... מוכיחים מה אומלל ומופקר היה העבד בין אם נשללו זכויותיו על ידי משפט העמים המקובל, ובין אם הוענקו לו זכויות שוות אך בעיני כולם הוא עדיין נראה כעבד או כמי שהיה עבד.... בית יהודי היה לו למקלט, שם הגן עליו החוק מפני התעללות...

The Torah assumes that even in a nation that has just come out of slavery to freedom, there will continue to be bodily property in slaves bought abroad to Israel. In order to understand this fact we must look at the background conditions: a Jew could not make any person a slave, only people who were slaves according to the common law of nations, only those could he make his property by buying them. Indeed transferring the slave to the property of a Jew was the only salvation for a person on whom the customary law of nations had imposed the bonds of slavery. The sad trials of today in the United States... prove how miserable and derelict the slave was regardless of whether his rights were denied by the common law of nations, or whether he was granted equal rights, but in the eyes of everyone, he was still seen as a slave... A Jewish home served for him as a refuge, where the law protected him from abuse...

According to the above, under what conditions may one obtain a non-Jewish slave? If the goal is to better their conditions, why not simply free them?

3) HaRav Kook Iggerot Hareaya 1:89

You should know that slavery, as with all the moral, upstanding ways of God "in which the righteous walk and the evil stumble," never in itself caused any fault or error. Slavery is a natural law amongst the human race. Indeed there is no difference between legal slavery and "natural" slavery. In fact, legal slavery is within the jurisdiction of Torah, and is legislated in order to control certain flaws, and this, because God anticipated the reality of "natural" slavery. Let me explain. The reality of life is that there is rich and poor, weak and strong. A person who has great wealth hires poor people - legally - in order to do his work. These employees are, in fact, "natural" slaves due to their socio-economic standing. For example, coal miners. These people go to work in the mines of their own free will, but they are in effect slaves to their employers... and maybe if they were actually owned by their employer, they would be better off!... The rich, with their stone hearts, scoff at all morals and ethics. They don't care if the mines lack air and light, even if this shortens the life expectancy of their workers,... They certainly won't engage in any extra expense to improve working conditions in the mines, and if a mineshaft collapses burying workers alive, they don't care. Tomorrow they will find new workers to employ. If these people were owned by the master by legal slavery, he would have a financial interest to look after their lives and well-being, because they are his own assets.

B. Slavery is a Concession, Not an Ideal...

4) Hoil Moshe Shemot 21:20

[The law] is stricter for a slave than a free man, for if one strikes his neighbor a blow that is not of death and kills him, he is exempt from death, but one who strikes his slave, even with a staff just to punish him which is not a death blow, if he kills him, he deserves death; this is how careful the Torah was to improve the condition of the slaves... and were the generation worthy it would completely forbid buying a slave...

חמור בעבד מבבן חורין שהמכה רעהו מכה שאינו של מות והמיתו פטור ממיתה והמכה עבדו אפילו בשבט לרדותו שאינה מכה של מות, והמיתו חייב מיתה, כ"כ הקפידה תורה להיטיב מצב העבדים תוך בנ"י ואילו הדור היה ראוי היתה אוסרת לגמרי לקנות עבד

5) R. Rabinovitch. " דרכה של תורה - פרקים במחשבת ההלכה ואקטואליה"

מבראשית לימדתנו התורה שמעמדן של כל בני אדם שווה באמת... אלא שקלקלו את מעשיהם ושעבדו איש בחברו... ברם הבדלי מעמד כאלה אינם מהותיים ואין להם אחיזה במציאות האמתית כי לפני הבורא כולם כאחד שווים. ואף על פי כן הלא התורה מכירה במוסד העבדות! ... אלא הוא העיקרון אשר הסביר רבנו "מחמת חשש מה שאין יכולת לנפש לקבלו כפי הטבע... הסב ה' אותם מן הדרך הישרה שהיא הייתה המטרה הראשונה". מפני כורח המציאות ויתרה התורה על יישומו המלא של העיקרון מיד, והעדיפה לקדם את החברה צעד אחר צעד עד שתושג המטרה במלואה

G. Shmalo, Orthodox Approaches to Biblical Slavery, summarizes the article:

Accepting the concept of historical progress, R. Rabinovitch argues that the laws of biblical slavery were a practical accommodation and a minimum standard for the circumstances described by the Bible, in which slavery remained a norm. As with the laws of polygamy, divorce, and war, here too the Bible speaks to circumstances that are real, not necessarily ideal.... There is no positive obligation to buy a slave because the ownership of another person is a violation of the essential equality of all humanity. Nevertheless, in giving the Torah to Israel, God recognized that this young nation was living in a world in which slavery was a normative institution. For reasons both social and economic, the Jews would have been unable, at that point in history, to give up the institution of slavery completely. The Bible therefore chose to regulate and improve the existing institution until the time came when humanity would grow out of it.

R. Jonathan Sacks, Behar-Bechukotai 5770

In miracles, God changes nature but never human nature. Were He to do so, the entire project of the Torah—the free worship of free human beings—would have been rendered null and void... God wanted mankind to abolish slavery but by their own choice, and that takes time. Ancient economies were dependent on slavery.... The challenge to which Torah legislation was an answer is: how can one create a social structure in which, of their own accord, people will eventually come to see slavery as wrong and freely choose to abandon it?

B) Changes in Plan – Moving Away From the Ideal

I. Noncentralized vs. Centralized (& Regulated) Worship

<u>שמות כ"ז</u>

 (א) וְעָשִׂיתָ אֶת הַמִּזְבֵּחַ עֲצֵי שִׁטִּים חָמֵשׁ אַמּוֹת אֹרֶךְ וְחָמֵשׁ אַמּוֹת רֹחַב רָבוּעַ יִהְיֶה הַמִּזְבֵּחַ וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת לֹמְתוֹ. (ב)
וְעָשִׂיתָ קְרְנֹתִיו עַל אַרְבַּע פִּנֹתִיו מְמֶנוּ תִּהְיֶינָ קַרְנֹתִיו וְצִפִּיתָ אֹתוֹ נְחֹשַׁת.

(1) You shall make the altar of acacia wood, five cubits long and five cubits broad; the altar shall be a square, and its height shall be three cubits. (2) You shall make its horns on its four corners; its horns shall be of one piece with it, and you shall overlay it with brass.

שמות כ'

(כ) מִזְבַּח אֲדָמָה תַּצְשֶּׁה לִּי וְזָבַחְתָּ עָלָיו אָת עֹלֹתִידְּ וְאֶת שְׁלָמֶידְּ אֶת צֹאֹנְדְּ וְאֶת בָּקֶרֶדְּ בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבוֹא אֵלֶיךְ וּבַרַכְתִּידְ. (כא) וְאִם מִזְבַּח אֲכָנִים תַּעֲשֶׂה לִי לֹא תִבְנֶה אָתָהן גַּזִית כִּי חַרְבָּדְּ הַנַּפְתַּ עַלִיהַ וֹתְּחַלְלֵה

(20) You shall make an altar of earth for me, and shall sacrifice on it your burnt offerings and your peace offerings, your sheep and your cattle. In every place where I record my name I will come to you and I will bless you. (21) If you make for me an altar of stone, you shall not build it of cut stones; for if you lift up your tool on it, you have polluted it.

How might one reconcile the two sets of verses? Compare Rashi and Hoil Moshe below:

1) Rashi Shemot 20:20

מזבח אדמה – שהיה ממלא את חלל מזבח הנחשת אדמה בשעת חנייתן. one should fill the hollow interior of the copper altar with earth at the time when they encamp

2) Hoil Moshe Shemot 20:20

One verse states "make for me an earthen altar, in every place where I record my name" and a different verse states: "Make for me a Mikdash, ark... altars... of gold and silver and copper"? There is no question; this one is before the sin of the golden calf and this one after. Hashem makes it known that His desire was not to choose a house and a person and particular worship, for the whole earth is His glory and all men His servants, and sacrifices are precious before Him when they come as a voluntary offering, but once they ruined it, they were no longer worthy of such freedom of worship and needed boundaries lest they veer from the straight path.

מזבח אדמה – כתוב אחד אומר מזבח אדמה תעשה לי, בכל המקום אשר אזכיר את שמי וגו', וכתוב אחד אומר ועשו לי מקדש, ארון וכרובים, שלחן, מנורה ,כיור, מזבחות ובגדי כהונה, זהב וכסף ונחשת? אין תימה בדבר, כאן קודם מעשה העגל, כאן לאחר מעשה העגל ... מ"מ הודיע האל ית"ש שזה היה חפצו שלא לבחור בבית ובאיש ובעבודה פרטית כי מלא כל הארץ כבודו וכל בני האדם עבדיו, וזבחים ועולות הם יקרי הערך לפניו כשבאים בתורת נדבה ומשקלקלו לא היו עוד ראוים לעבודה חפשית כזו וצריכים לגדרים לבלתי יסורו מהדרך הישרה...

II. An Aron vs. a Mishkan

R. Yehuda HaLevi on the Sin of the Golden Calf

אמר החבר: כי האומות כלם בזמן ההוא היו עובדים צורות... והיו בני ישראל מצפים למה שייעד אותם משה שיוריד להם ענין מאת ה' שיראו אותו ויקבילוהו ...אשר היו מביטים אליו ומקבילים ומגדלים אותו ומשתחוים נכחו לאלהים.... וכאשר שמעו העם דברי עשרת הדברים ועלה משה אל ההר להוריד להם הלוחות כתובים ולעשות להם ארון להיות להם דבר נראה שיכונו נגדו... ממתינים למשה לעתים, ובושש מהם ארבעים יום והוא לא לקח צידה ולא נפרד מהם אלא על מנת שישוב ליומו, אז גברה המחשבה הרעה על קצת ההמון ההוא הגדול... עד <u>שנצטרכו מהם אנשים לבקש נעבד מורגש יכונו נגדו כשאר האומות, מבלי שיכחשו באלהות מוציאם ממצרים...</u>וחטאתם היה בציור אשר נאסר עליהם....

Because all the nations at that time were worshiping forms... and the children of Israel were waiting for what Moses intended for them, that he would bring down for them from God something that that they would see and thereby receive Him... that they could look at and magnify Him and bow down towards it before God.... and when the nation heard the Decalogue and saw that Moshe was to bring down the Tablets that could serve as an object through which they could focus on Him... they awaited Moshe, but he delayed forty days and hadn't taken food... so the evil thought grew among the masses... until some requested a concrete object through which they could focus, like the other nations, without denying God who brought them out of Egypt... their sin was in making an image that was prohibited...

C) Perpetuating the Nation's False Beliefs for their Benefit

I. Blood on Door Posts

Shemot 12:22-23

Take a bunch of hyssop and dip it in the blood that is in the basin, and touch the lintel and the two door posts with the blood that is in the basin..... (23) And Hashem will pass through to plague the Egyptians, and **He will see the blood on the lintel and on the two doorposts**, and Hashem will skip over the entrance **and will not let the destroyer comes into your houses to plague.**

(כב) וּלְקַחְתֶּם אֲגַדַּת אֵזוֹב וּטְבַלְתֶּם בַּדָּם אֲשֶׁר בַּסַּף וְהָגַּעְתֶּם אֶל הַמַּשְׁקוֹף וְאֶל שְׁמֵי הַמְזוּזֹת מִן הַדָּם אֲשֶׁר בַּסַּף... (כג) וְעָבַר ה' לְנְגֹף אֶת מִצְרִיִם וְרָאָה אֶשֶׁר בַּסַּף... (כג) וְעָבַר ה' לְנִגֹף אֶת מִצְרִים וְרָאָה אֶת הַדָּם עַל הַמַּשְׁקוֹף וְעַל שְׁמֵי הַמְזוּזֹת וּפְּסַח ה' עַל הַכְּּתַח וְלֹא יִמֵּן הַמַּשְׁחִית לָבֹא אֶל בָּמִיכֶם לֹנִגֹף.

Ibn Kaspi Shemot 4, Shemot 12:13

מבואר כי בימים ההם היה דעת פשוט בהמון העם, כי הדם יש לו סגולה לכל חרדה והתגעשות, ולכן צוה השם שישימו דם על המשקוף ועל המזוזות בבתי ישראל, בחרדתם והתגעשם על צעקת כל מצרים כי היו כולם מתים. ולכן והיה הדם לכם לאות וכ', כמו שיפרש שם.... , וזה מבואר לחכמים אף להמון, כי המדמה יעשה רשמים חזקים באדם אם לטוב אם לרע

It is clear that at that time there was a simple belief among the masses that blood had some special powers against anxiety and excitement, therefore God commanded that they put blood on the doorposts and lintels in the houses of Israel, when they grew anxious at the cries of the Egyptian who were all dying. Therefore, "let the blood be for you as a sign, etc.", as it will be interpreted there..., and this is clear to both the wise and masses that the imagination will make strong impressions on a person whether for good or for bad...

II. Half Shekels and the Evil Eye

Shemot 30:12

פִּי תִשָּׂא אֶת רֹאׁשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְפְּקְדֵיהֶם וְנָתְנוּ אִישׁ כֹּפֶר נַפְשׁוֹ לִי"י בַּפְקֹד אֹתָם וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם נֶגֶף בַּפְקֹד אֹתָם When you take a census of the Children of Israel, according to those who are numbered among them, then each man shall give a ransom for his soul to Hashem when you number them, that there be no plague among them when you number them.

1) Rashi Shemot 30:12

ולא יהיה בהם נגף –שבמניין שולט בהן עין הרע, והדבר בא עליהן

2) Shadal Shemot 30:12

כי תשא וגו' – כשאדם מונה את כספו ואת זהבו, או כשהמלך מונה את אנשי צבאו ,קרוב הדבר מאד שיהיה בוטח בעשרו וברבוי חייליו, ויתגאה בלבו ויאמר בכחי ועוצם ידי עשיתי חיל, או אעשה חיל; ואז יקרה על הרוב שיתהפך עליו הגלגל ותבואהו שואה לא ידע (כי אמנם זה אחד ממשפטי ההשגחה, לפני שבר גאון, וזה התאמת ומתאמת בכל הדורות...) ומזה נולדה בכל העמים אמונת העין הרע, ונראה שכבר התפשטה האמונה הזאת בישראל בדורות שקודם מתן תורה, והנה לא רצה ה' לבטל האמונה הזאת מכל וכל, יען יסודתה על אמונת ההשגחה, והיא מרחיקה את האדם מבטוח בכחו והונו, וזהו עיקר כל התורה כלה

When a person counts his silver or a king his soldiers, it is likely that he will come to trust in his wealth and soldiers, become arrogant, and say "with my own strength I have made valor", and then often fate will turn on its head and some catastrophe will strike him (for this is the way of providence, before a fall – pride, and this comes true in all generations...), and from this sprung the belief in the evil eye, which spread throughout Israel in the generations before receiving the Torah, and behold God did not want to nullify this belief totally, for its foundations rest on belief in providence and it distances one from trusting in his own strength...

III. Sacrificing to Azazel

Vayikra 16:5-10

He shall take from the congregation of the children of Israel two male goats for a sin offering... (8) Aaron shall cast lots for the two goats, one lot for Hashem, and the other lot for Azazel. (9) Aaron shall present the goat on which the lot fell for Hashem and offer him for a sin offering. (10) But the goat on which the lot fell for Azazel shall be presented alive before Hashem, to make atonement for him, to send him away for Azazel into the wilderness.

(ה) וּמֵאֵת עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקּח שְׁנֵי שְׁעִירֵי עִוּים לְחַפָּאת... (ח) וְנָתַן אַהָּרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִם גֹּרְלוֹת לְחַפָּאת... (ח) וְנָתַן אַהָּרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִם גֹּרְלוֹת גּוֹרָל אֶ**תָד לִשְנָאזַל.** (ט) וְהַקְרִיב אַהָּרֹן אֶת הַשְּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלִיו הַגּוֹרָל לַעְזָאזַל חַפָּאת. (י) וְהַשָּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלִיו הַגּוֹרָל לַעְזָאזַל חַפָּאַת. (י) וְהַשָּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלִיו הָגּוֹרָל לַעְזָאזַל הַמְּדָבְר חֵי לִפְּנֵי ה' לְכַפֵּר עָלָיו לְשֵׁלַח אֹתוֹ לַעְזָאזַל הַמִּדְבָּרָה.

Hoil Moshe Vayikra 16:8

לעזאזל -...לפי שהתנגדות בין שם ה' ובינו, גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל, כ"כ ברורה שעל כרחנו צריכים אנו לומר שגם בימי משה היה נקרא בשם זה אליל רע, גם כי דבר קשה הוא להולמו שאחר כל ההשתדלות להרחיק ב"י מע"ז יבוא לצוות שישלחו קרבן לאחד מן האלילים! ... מ"מ אין בין דעה זו לדעת המקובלים הסוברים שהיו שולחים לכתות הדין הפרש אחר זולתי שאני אומר שגם זה הוא אחד המקומות שהחכמה העליונה לא רצתה להתנגד מכל וכל לדעות המושלות בישראל בימים ההם; וידוע שלדעת הקדמונים אלילים רעים היו מושלים במדברות כמו השעירים שלהם ישראל היו מקריבים... והתורה אסרה להקריב לשעירים וצותה לשפוך כל דם בהמה נשחטת על מזבח ה'; רק אולי בראותה שב"י היו אומרים שקנא עזאזל במשכן ה' שהוקם במדבר, וע"י מיתת שניים מכהניו גרם טומאתו, צותה לשלוח השעיר לעזאזל אחרי העמידו לפני ה' והתודות עליו לפני ה' כביכול להפיס דעתו, שאל"כ עם כל העבודות שהיו עושים לכפר על טומאת המקדש וקדשיו היו ב"י אומרים אך לריק יגענו, לפי שהעזאזל בקנאתו יגרום שנית טומאה למקדש, ועת לעשות לה' הפרו תורתך; שעיר בכל שנה; ומי יודע מה דבר הורה בין המון ב"י חלפו דורות הרבה, לכל הפחות עד חרבן בית ראשון, וע"כ צוה לשלוח שעיר בכל שנה; ומי יודע מה דבר הורה משה רבנו בעל פה לנשיאי העדה וזקניה להודיע לבאים אחריהם בהתחלף מצב האומה ואמונותיה; סוף דבר, אחי הקורא, אל תתמה על דברי, ואל תהי נמהר לדונם כדברי שוטות, אבל צא וחשוב כי דומים המומה והמנותיה; סוף דבר, שלפי דעתם הם בעלי אמונת האחדות התמימה והגמורה...

<u>Summary of the above</u>: Hoil Moshe suggests that a goat is sent as a gift to Azazel, despite the fact that such a being neither exists nor has any power. The ceremony is intended merely to calm the nation who erroneously believed that this demonic creature would contaminate the Mikdash, and thereby sabotage the purification accomplished through the rituals of the Day of Atonement. He suggests that these laws were meant to evolve as the nation grew out of their beliefs: "who knows what Moshe orally commanded the leaders of the nation to tell those that came after them when the nation's situation and beliefs would be different..."

D) Can Laws be Utilitarian?

I. Ketoret

Moreh Nevukhim 3:45

וכאשר היו שוחטים במקום המקודש בהמות רבות בכל יום, אין ספק שאילו היו מניחים אותו על זה הענין היה ריחו כריח מקומות הבשר; מפני זה צוה ל'הקטיר' בו 'הקטורת' שתי פעמים בכל יום ... להיטיב ריחו וריח בגדי כל העובד בו ... וזה גם כן ממה שמעמיד 'יראת המקדש' ;אבל אם לא היה לו ריח טוב כל שכן אם היה לו שכנגדו היה מביא בלב האדם הפך ההגדלה - כי הנפש תתרחב מאד לריח הטוב ותטה אליו ותתרחק מן הריח הרע ותברח ממנו.

Since they would slaughter in the sacred place many animals every day, there is no doubt that if they left it, its smell would be like that of places of meat; therefore He commanded to burn incense twice a day... to improve its smell and that of the clothing of those who served....

II. Shemittah / Kilayim

Moreh Nevukhim 3:29

כל המצוות שמנינו בהלכות שמיטה ויובל – חלקן... כדי שהאדמה תפרה ותתחזק בהוברתה כל המצוות שמנינו בהלכות שמיטה ויובל – חלקן... The mitzvot of Shemittah and Yovel, in part, are so that the land will be fruitful and be reinvigorated when it remains fallow for some time...

III. Kashrut / Orlah

Rashbam Vayikra 11:3

ולפי פשוטו של מקרא ותשובת המינים: כל הבהמות והחיות והעופות והדגים ומיני ארבה ושרצים שאסר הקב״ה לישראל, מאוסים הם, ומקלקלים ומחממים את הגוף ,ולפיכך נקראו: טמאים. ואף רופאים מובהקים אומרים כן...

Following the plain meaning of Scripture and as a [useful] rebuttal of the heretics, [it may be argued that] all the animals, birds, fish, locusts and insects which God forbade to the Israelites [were forbidden] because they are repulsive. They damage and heat up the body. That is why they are called impure. Outstanding physicians also concur with this explanation.

Abarbanel's Response to Such Understandings:

Heaven forbid that one should believe so, for if so, the Divine Torah is likened to a simple book amongst the books of medicine...

וחלילה לי מלהאמין כן לפי שאם כן היה ספר תורת האלהים במדרגת ספר קטן מספרי הרפואה... ואין זה דרך תורת האלהים."